

Dissertatio inauguralis medica de siti p.n. aucta / [Wilhelm Lorenz Herbort].

Contributors

Herbort, Wilhelm Lorenz.
Metzger, Georg Balthasar, 1623-1687.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tübingen : J.H. Reis, 1673.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bzud8dcy>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
SITI P. N. AUCTA.

Quam

Authoritate, Decreto & Jussu Gratiſſæ Fa-
cultatis Medicæ, in Alma Tubingenſi-
um Academia

SUB PRÆSIDIO

V I R I

Nobilis, Excellentissimi & Experientissimi,

DN. GEORGII BALTHASARIS

METZGERI, Med. Doct. Pract. Anat. &

Botan. Professoris Celeberrimi, Dn. Præcepto-
ris, Promotoris ac Hospitis æviter-
nūm venerandi

Pro

L I C E N T I A

*Summos Honores Privilegia & Insignia Doctoralia in Arte
Medica ritè impetrandi*

Publicæ censuræ subjicit

GUILHELMUS LAURENTIUS HERBORT,
Stuttgardianus.

Ad diem Febr. M. DC. LXXIII.

Horis Locoq; consuetis.

T U B I N G Æ,

Literis JOHANN-HENRICI REISL.

STUTGARDIÆ.
METROPOLEOS. WÜRTEMBERGICÆ.
MAGISTRATUI. LAUDATISSIMO.

VIRIS.
*AMPLISSIMIS. CONSULTISSI-
MIS. SPECTATISSIMIS. GRAVIS-
SIMIS.*

DNNN.
PRÆFECTO.
CONSULIBUS.
DICASTIS.

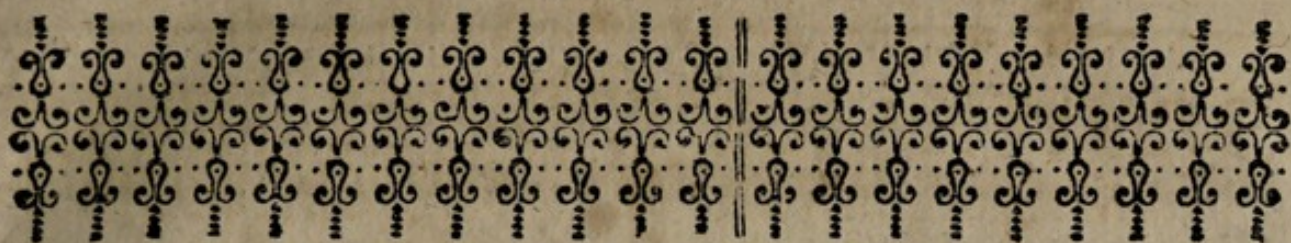
ET.
SENATORIBUS.

*PATRONIS. SVIS. DEVOTIS-
SIME. COLENDIS,*

DISPUTATIONEM INAUGURALEM,
JUXTA.
SEQUE. SUOSQUE.

ENIXISSIME. COMMENDAT.

GUILIELMUS. LAURENTIUS. HERBORT.
AUTHOR. ET. RESPONDENS.

I. N. J.

Mne animal, quamdiu salvum fuerit, nutritione opus habet, *ex i. de gener. & corrupt. 5.* Nutritio autem cibi & potus beneficiò perficitur; igitur certum Natura utriusque appetitum animalibus, & inter hæc præcipuè homini indidit, unum cibi, alterum potus, quorum ille fames, hic sitis populariter audit. De utriusque autem natura, sede, & causis secundum & præter naturam cum celebres inter Authores dissensus alantur, sepositò nunc priori, de posteriori, non quidem ut prima hominis nuper nati passio naturalis dicitur *Francisco de la Bõe Sylvio id. prax. Med. l. i. c. i.* & vitæ perpetuus comes, sed ut p. n. auctus communissimum juxta & molestissimum & tantum non intolerabile complurium morborum symptoma est, multam Medico & ægro crucem figens, paulò liberi-

us inquirere, idque *Inauguralis Speciminis* loco solenni submittere ventilationi constitui. Adsit, quem unicè sitio, Altissimus & conatibus meis feliciter adspiret!

THESIS I.

Itis nomen ad mentem Scaligeri de lingua Lat. cap. 136. defluxit à σιτώ, cibum cupio, quod cibum sumptum plerunque sequatur. Propius tamen Christiano Beckmanno de origin. videtur Hebræum מִשָּׁה bibit sitiens, hausit potum. Quid si à Græco synonymo δίψα accerferem, transpositis & paulò mutatis literis, more aliàs non inusitato? Consultatur M. Estienne Guicchard l'harmon. etymol. des langu. de la lettre ψ. Tropicè ingentem subinde rei cujuscunque cupiditatem notat, sitireque gloriam, honorem alii, alii divitias, ipsum imò sanguinem hinc inde perhibentur. Sitiunt agri & horti rore, & pluviam destituti, fontes aquæ expertes, &c. Significatus h. l. proprius valet, quò potius in animalibus, & præprimis hominibus, desiderium & bibendi aviditatem infert, non tamen naturalem, sed p. n. auctam, quâ plus, quàm naturæ vel consuetudini debetur, appetitur, quam alii πολυδίψαν, δίψαν σφοδράν, ἄμελεον, *sitim nimiam, vehementem, immodicam, immoderatam, vitiosam, morbosam inscribunt.*

Th. II.

Est appetitus humidi p. n. auctus, intemperiem siccam faucium, linguæ, palati, vicinarumque partium, ob humidi naturalis defectum ortam, sequens.

Th. III.

Th. III.

Appetitum cum *Philosopho* 2 de *Anim* 3. saluto, communium fame titulo, nec ignorat, nisi qui sitim ipsam ignorat. *Appetitum* autem intellige non naturalem illum, plantis æquè ac singulis corporis animalis partibus communem, quò privatum singulæ alimentum sine tamen sensu & cognitione appetunt; sed *animalem*, animale officium 6. de *loc. affect.* 3. animalibus proprium, & molestò animalis cum sensu conjunctum, quem ideò dolorem *Pergamenus* nominat de *inæqualit. intemp. c.* 4. & *comment. 1. in Hipp. de natura humana §. 6.* immoderatum, & auctum quantitate tum continuâ tum discretâ; appetunt enim hac correpti & multos potus, & multis vicibus potare, *Hier Mercurial. l. 3. prax. Med c. 9.* interprete. *Præter naturam*; Symptoma enim læsæ actionis volo, exclusâ siti in nonnullis s. n. auctâ, aut malâ inductâ consuetudine, quales fuisse verosimile est Bonosi Imperatoris, qui sæpe dixisse fertur, non ut viveret se natum esse, sed ut biberet, authore *Drexelio. orb. Phaeth. c. 4.* & portentosas alias à *Plinio* notatas *l. 25. histor. nat. c. 22.* in Tricongio Mediolanensi & L. Pisone, similibusque ad vina perdenda natis, non rarò obvias. Dico porrò: appetitum *humidi*; *Philosophus* l. c. superaddit: & *frigidi*; sed de hoc non sine causa dubitatur, an simpliciter necessarium sit, cum non semper ubi sitis urget, frigidis opus sit, sed & actu & potentiâ calidis, brodiis carniū, lacte nutritum, nec non vinò ipsò, & huius commatis aliis eandem superemus; at humidum semper desideratur, ut per exempla eunti patet.

Th. IV.

Fons & locus urgentis Symptomatis idem communiter cum fame statuitur, *ventriculus* & huius quidem

orificium sinistrum, ob nervorum sexti cerebri paris
 huc euntium copiam maximè sensile, quò exsiccato, ca-
 lefacto, aut utrumq; passò ab internis & externis causis,
 siti homo premi, & potum concupiscere creditur. Uni-
 cus *Helmontius* ex principiis suis jamdudum damnatis pro
 orificio dextro loquitur. *tr pylor. rector*. §. 26. Fuere ta-
 men inter antiquos, qui sitis sedem in pulmonibus quæ-
 sivere, hujusque basiatores dogmatis ex Philosophis Pla-
 tonem, ex Poëtis Euripidem, Eupolim, Alccum, E-
 ratosthenem, ex Medicis Philistionem & Coum
 ipsum reperio apud *Plutarchum quest. conviv. l. 7. quest. 1.*
 hæcque inter illos opinio adeò invaluerat, ut *Macrobiò*
 teste, quisque contra senserit, insaniverit *l. 7. Saturn. l. 7.*
c. 15. quâ de tamen non multum laboro, tanquam com-
 muni votò explosâ, ipseque *Philosophus* non audiendam,
 deridendam, stultam vocat *3. de part anim 3.* tantumque
 abest, quicquid de cæteris sit, ut Coum hac in parte cum
 Platone senserit, ut judice *Corneariò dissert. de utr. alim.*
recept. nullam unquam opinionem pluribus & magis
 urgentibus argumentis impugnarit, imprimis *4. de*
morbis, modò hujus author libri dicendus sit, quem a-
 lii Polybium volunt. Imò pro Platone etiam *Galenus*
 intercedit, & hujus cum dogmatis accusatum prolixè
 excusat *8. de plac. Hipp. & Plat. c. ult.* Nec desunt, qui u-
 trique favere parti satagunt, & divisum cum ventricu-
 lo pulmonibus imperium concedunt. Videatur. *Cassp.*
Hofmann. comment. ms. in l. 1. de loc. affect. c. 8. l. 4. c. 8. *Hein-*
ricus Iacobus Pauli Anat. Bilf. anatom. p. m. 16. Sed curen-
 tia hi præter necessitatem multiplicant? Pace ego omni-
 um secus sentientium faucibus, lingua hisq; adstantibus oris
 partibus aliis in descriptione expressis, locum præ ventri-
 culo dedi, nec naturâ, ut confido, invitâ nec ventriculò
 iratò.

Th. V.

Quid enim quæso est, quod ad ventriculum hoc necessario Symptoma restringit? Quod *Φαινομένον* omnium, quod non pro his potius partibus, quàm ventriculo militat? Sensu exquisitò, membranaceæ cum sint, cum sociis fauces partibus vigilant, humidi, cujus maximè indigæ sunt, defectum facilè sentiunt, bibendi que necessitatem imperant, ad stipulantibus *Waleo l. 1. instit. c. 10. Dan. Voetio. l. 6. phisiot. c. 2.* Has siti urgente affligi, ut fame ventriculum, unò ore fatentur omnes; his exsiccatis, ad nauseam licet & vomitum usque distento potu ventriculo, vox faucibus hæret, lingua palato, sitibundumque surgit desiderium & humidi appetitus; his iterum correctis, & debitè irrigatis cessat, sæpè ne guttulâ liquidi ad ventriculum descendente, quotidianâ subscribente experienciâ; at sedem causamque affectus prodit sanatio *2. aph. 17.* Unde vel ipse ventriculus hoc Symptoma suum esse apertè inficiatur, perniciosò sibi creditum dogmate, quibus potest precibus, deprecatur & verbis perquam emphaticis faucibus vindicat apud *Bernhard. Syvalve in querimon. & opprob. ventricul.*

VI.

Faucium itaque & *vicinarum partium intemperiem siccam* non malè accusasse videor, quam siticulosi mecum omnes accusant, quam corrigere, humectare omnes desiderant. *Galenus 4. de sympt. causis 76. de loc. affect. 3.* triplicem intemperiem in jus vocat, calidam, siccam, & utramque junctam. Verùm, ut de calida siccæ nupta facilè largior sitim auctam inducere cum *Sennerto lib. 3. prax. p. 1. s. 2. c. 7.* lima enim siccitatis calor, caloris siccitas est; ita à solo calore sine comite siccitate,
vel

vel hoc solùm in loco idem fieri persuaderi mihi vix patior. *Avicenna* pro nimia etiam frigiditate pugnat, cum nivem epotam sitis causam accersisse Historicorum fides afferat. *Aliis* pariter humiditas suspecta est, exemplò hydropicorum, quibus in aqua natat anima, siti tamen torquentur plus quàm Tantalæâ. Sed nivem quoque siccitate potius & calore quàm frigiditate hîc agere, quod agit, prolixè *Thomas Bartholinus*, rationibus & oculorum munitus fide ostendit *de nive cap. 35. & seq.* Nec humido ut tali, sed falsis exsiccantibus scoriis adulterato hydropicorum sitis imputanda; ut mox plenius constabit. Solam ergo *siccitatem p. n.* affectui nostro sufficere puto.

Th. VII.

Hanc *defectus humidi naturalis* facit. Natura nec abundat in superfluis, nec deficit in necessariis; cumque varios in usus, fauces, gula, lingua, palatum, jugi humidi stillâ, & quidem in præsens, ad inevitabilem alioquin partium harum siccitatem evitandam, indigeret, humore qualitatum temperie gratissimo, aquæ instar fontanæ insipidò, quasi scaturigine perpetuò saliente, unde *Saliva* nomine non incongruè venit, os semper abundare voluit, quem, ut eò promptior adesset, non è cerebro vel pulmonibus, non ventriculo aut liene, unde Veteres derivârunt, nullò naturæ monstrantis consensu, sed è variis oris glandulis per vasa peculiariora humori cognomina, salivalia superiora & inferiora à *Thom. Warthon. in adenograph. & Nicol. Stenon. de musculis & glandul.* curiosè detecta, in os velut in lintrem capacissimum, effundit, ut perennibus fontium horum scatebris arida oris arva temperet, nocivamque, quan-

quantum fieri potest siccitatem præcaveat. Patent ductus hi in os sine sectionis ope conspicui, maximè sublinguales, linguâ ad palatum suspensâ & ad speculum inspectâ, præcipuè à prandio, auctô hâc per potum humore, secundum *Schneider. lib. 3. catarrh. c. 6.* evomuntque non guttatim modò, sed rivuli instar lympham hanc sponte suâ, cujus in se experimenti periculum cum domestico studioso *Thom. Bartholini de exaut. hepat. desperat. caus* nec non *c. 4. epist. med. 27.* omni mane suam ad speculum linguam explorante, facere cuivis facile est; nec difficile segniorem fluxum suctu, contactu aut pressu sollicitare, siticulosorum in morem, qui jam linguâ hinc inde circumductâ, jam globulô plumbeô, crySTALLô aut id genus aliis infrâ memorandis in ore motitatis eundem provocant, & sitis inde suæ solatium quærunt. In humidioribus naturâ vel lippis inter oscitandum se conspiciendos sistunt.

Th. VIII.

Quicquid igitur hanc oris scaturiginem abolet, hos naturæ elices obturat, humidum ipsum, laticem sanguinis terminô *Helmontij*, consumit, inviscat, extra temperiei lineam abducit, salsâ, acri, adstringente, siccante virtute quâcunque armat, sitis nostræ causa fit, pro operantis conditione jam vehementioris, jam mitioris. Operam hîc suam elocant *ex naturalibus* siccus totius & viscerum calor, ventriculi, cordis, pulmonum, *art. Med. cap. 64.* Jecoris s. *de loc. affect. 6.* de liene, renibus & reliquis idem judicium. An paterna hæreditas præter hæc peculiare quid contribuat, dubito: ab insigni & famoso helluone natus juvenis omni vitâ ab omni potu abstinuit, apud *J. Petr. Lotichium l. 4.*

obs. Med. 1. cap. 1. Bibendi autem consuetudinem augere aviditatem quotidianæ observationes docent. Sexus nobilior præ sequiori, ætas juvenilis præ puerili, vitæ genus laboriosum præ otioso culpari merentur. Borealium corporum constitutionem ad potum necessitate quâdam trahi, Danosque ita Veteres siccandis certatim calicibus assuetos fuisse *Thom. Barthol. de Medic. Danic. domest. dissert. 7.* scribit. Sed victus hîc magis, quô de mox, quam corporum dispositio in vitio esse videtur.

Th. IX.

Non-naturalium agmen ducit magnus Monarcha, verbis *Rolsinccij method. medic. special. comm. lib. 14. §. 2. c. 1.* Aer, isque calidus & siccus, inspiratione, expiratione circumfusione minas spirans, Syrio imprimis aut igne accensus. Conspirant regiones fervidiori & siccô sole calentes, quibus *Mercurialis l. c.* balnea calida conso-
ciat; his enim priscos uti consuevisse *Plinius* tradit, ut magis sitirent, & majorem potandi voluptatem sentirent. Mulier inde in magnam totius corporis phlogosin incidit, ut nullô temporis puncto à doloribus & anxietatibus quieverit apud *L. Riverium obs. commun. à Petr. Pacheco 33.* Thermæ sulphuræ, bituminosæ idem promittunt consentiente *Reinero Solenandrô §. 2. consil. Med. 23. interrog. 20.* Post aerem varia sitis irritamenta offerunt *cibi & potus.* Illi calidi & sicci, aridi, acres, austeri, adstringentes, multò sale imprægnati, fumô indurati, (quem civium suorum *Thomas Bartholinus l. c.* vitium depingit) pipere, aromatibus aliis, saccharo, melle, plus debitô conditi omnis generis, avidè humidum oris imbibunt, secum ad ventriculum rapiunt, acri-

acribus, exsiccantibus aculeis relictis, aut à ventriculo remissis, exsugunt, absumunt, adstrictoriis rivulos viribus claudunt &c. Peccat omnibus ferè modis his fumus tabaci familiariter admissus, ut hinc continuam potus ingurgitationem & sui elutionem postulet. Alium *Plinius l. 20. histor. nat. c. 7.* præ aliis siticulosum arguit, cujus tamen causam *Galenus* strenuè agit, quo jure nescio, *11. m. m. ult.* Similis cum hoc famæ cœpæ sunt. Idem *Galenus l. de sympt. causis 7.* ex aquâ marinâ falsâ, frigida liberaliter bibita, lethalem sitim ortam vidit. *Hippocrates l. de acut.* usum panis calidi, pisces marinos frictos in oleo vel butyro *Wilhelmus Rondeletius meth. cur. morb. l. 3. cap. 10.* eodem nomine damnant. Vina dulcia sive naturâ sive arte, vetera sincera, intemperanter & amyctide pota, generosa alia, aromatica, mulsæ, criminis hujus promiscuè rea fiunt. Medicamenta cujuscunque ordinis calefaciente & siccativâ virtute valentia eundem post se effectum trahunt, Evacuantes omnia fortiora, alviduca, diuretica, sudorifera (quâ se virtute balnea antè citata præprimis probare possunt) sanguinis, lactis, seminis profusio copiosa, humidum aliò vocando, consuetæ evacuationes suppressæ, siccas in corpore fuligines cumulando, inedia sitientes fermenti vapores excitando, malum viriliter promovent. Corporis exercitia modum excedentia, motus linguæ organorumque loquelæ destinatorum continuus, cantiones, clamores, sermones multi symbolum suum conferunt, unde cantores amant humores, & qui venalem vocem habent, continuò altercantes, rabulæ, agyrtæ, clamosæ mulieres perpetuum sitim hostem, quo cum certent, habent. Inter animi affectus ira præcipuè & timor malè audiunt *11. probl. 3.*

nec ratio è longo pétenda est, *vid. Zacut. Lusitan. lib. 3. prax. histor. cap. 15.*

Th. X.

Superfunt in caularum serie, *præter-naturalia*, ordine non virtute postrema, imò punctum ferè omne ferentia. Quid febrilis sanguinis æstus possit in biliosis præsertim & ardentibus febribus, fuliginibus tantùm non igneis, faucibus & ori inter circulandum transmissis, nemini non notum. Nec minoris efficaciæ, experientia fatente, viscerum supra notatorum & partium aliarum incendia censenda. Salsi, nidorosi horumque similes è ventriculo surgentes vapores, quos bibaculi ex corruptâ sentinâ ab hesternâ crapula reliqua plerunque expirant, sal lixiviosum in bile abundans, sal alcali, quod saturari desiderat, putridum secundùm *Grembs arbor. integr. & ruin. hom. l. 2. c. 1. §. 3.* sitiendi necessitatem augent. *Sylvius* halitus ab acriori bile cum succo pancreatico in intestino tenui effervescente, ad ventriculum & fauces missos ariditatis p. n. sensum facere monet, pariaque moliri credit, si per vasa lactea ad cor penetrent, sanguinem & hinc salivam vitiosâ falsugine inficiant; Scorbuticis hoc salivæ vitium ferè proprium est, & *Danis*, propter malum hoc endemium, quasi naturale ex *Thom. Bartholino l. c. dissert. 6.* Salsâ hâc scaturigine perenni in ore confluyente, hydropici mediis sitiunt in undis, & quò plus potæ plus sitiuntur aquæ. Ex arthritide sitis inextinguibilis humore ad artus imperfectè expulsô notatur à *Riverio cap. 3. obs. 29.* Compari fauces molestiâ urgentur, subtractô debitô humidô in mesenterii, hepatis, lienis obstructionibus, in diabete, & hujus furfuris aliis. *Jacobus Henr.*

Henr. Pauli. l. d. c. 8. exsiccatis lymphaticis jugularibus suis asperæ arteriæ cartilaginee siticulofas fieri putat. Tandem venenata hœc se crimine nobilitârunt, quæ inter vipera, & præcipuè dipsas suo se nomine soricis instar prodens, famosa est, & sive in potu suffocata 1. *de caus. sympt. 7.* sive comesta 11. *de simpl. medicament. facult. ult.* sive morsu nociva inexplebilem sitim imprimere dicitur; quod idem *Nicander* de scorpione reliquit: virtutem alii occultam adducunt, ut occultâ vi theriaca sitim hanc levare fertur, apud *Alexandr. 1. problem. 15.* alii desiccante contenti sunt. Sed totum assertum hoc suspectum reddit *Franciscus Redi Nobilis Aretin.* qui nec potum è vipera suffocata nec carnem comestam, hoc crimine digna observavit. *obs. de viper. Ephemerid. nat. curios. annexis.* An illud hâc valet? una hirundo non facit ver. Sitim ex veneno assumpto annotat *Benedictus Sylvaticus cent. 4. consil. & respons. 80.* Ex lue venerea contractum faucium siccitatem & comitem sitim vidit *Mercurialis l. d.* Ejusdem ex vermibus ortæ *Alexander Benedictus l. 11. c. 23.* meminit.

Th. XI.

Signa pro hujus affectus notitia anxie colligenda non sunt, cum æger ipse nolens volens de suo conqueri symptomate præ doloris vehementia, nisi mens laboret, necesse habeat; Nec adeò difficile est causas subolfacere. De externis iterum Medicum patiens nec non adstantes monere possunt. In faucibus, ore ejusque vicinis partibus quæ sedet, causa, sensibus plerumque se sistit, aut tamen suis in indiciis patet; fuligines febriles febris ipsa præsens, cordis, pulmonum æstus, spiritus oris igneus, os aridum, sputum crassum, viscosum, lingua scabra, quasi tosta, vox clangosa, ven-

triculum afflicto nausea, ructus, halitus vitiosi, cardialgia, cæteras partes domestica signa alia, manifestant. Laticis defectus ubi in culpa est, causæ absumentes, evacuantes præcessere; falsam sanguinis dispositionem & peregrinas salivæ qualitates gustus iudicium discernit: denique juvantia & lædencia ad causarum dignotionem non parum virium habent, ut jam circa curationem plenius constabit.

Th. XII.

Quâ prognostica omnia dixisse videor, dum symptoma urgentissimum dico. Utut enim ex sententia *Mercurialis* (qui *Donatum ab alto mari* cum Galeno aliter sentientem hoc nomine corrigit huncque perperam intellexisse dicit) ex siti nemo moriatur, periculosissimum tamen symptoma meritò audit, quod morbum prævalidum expugnatuque difficilem indicet, novam jam afflicto afflictionem addat, totum corpus, graminum adinstar pluviarum defectu contabescentium, aridum & exuccum reddat, viribusque quàm maximè insidietur, quin &, huic si indulgeas, vomitum, lienteriam, diabetem 6. *de loc. affect. 3.* cachexiam, hydroperem, mortem denique ipsam, hancque subinde subitanæam inferat, quotidianâ Pergameno & Authoribus tantum non omnibus experienciâ suffragante. In febribus remissionis vel intermissionis expertibus exterioribus frigidis sitis *Γενάσιμον 4. Aph. 48.* de causis vid. Commentatores.

Th. XIII.

Curatio itaque non floccifacienda. Generale autem hîc indicatum urget, ut morbus, à quò sitis morbosa dependet, faucium scil. intemperies sicca, tollatur; umbra enim morborum symptomata sunt, & his abla-

ablatis evanescent. *Hippocrates 6. epid. comm. 3.* triplex huic scopo remedium ordinavit; oris clausionem, silentium & aëris frigidi & humidi attractionem. Collimant hūc plura alia partim humidum oris naturale colligendo, advocando, exprimendo, partim alienum affundendo, vitiosum temperando, simplicia & composita. Illorum nota nomine sunt omnia duriuscula in ore agitata, quæ linguæ palatique spongiam premendo, hinc & ex salivalibus ductibus humidum evocant. *Raimundus Mindererus Medicin. milit. cap. 2.* siccum panis frustum aut globulum plumbeum hinc inde in ore volvi jubet; ita faucibus hominum, ut equorum ob continuum freni morsum, jugem humiditatem pollicetur. *Petrus Borellus filices hōc modō commendat cent. 2. histor. & obs. rarior. Medico-physicar. 68.* cujus verba dabo: Virum, inquit, novi, qui octo dies sine potu transigit etiam æstate, cumque in via longinquâ licet, & sub cuniculæ ardoribus, nunquam tamen bibit, sed filices in ore parvulos tenet, qui ei pro potu sunt. Paria cum prædictis præstant cortices citri, aurantiorum, nuclei persicorum, cerasorum, grana mastichis, corallia, crystallus, nec opus hic est ad occultam virtutem, familiare ignorantiaæ asylum, confugere; Acida omnia ori concredita quasi emulgere vasa, & spongiosiora oris loca videntur, tamarindi, fructus ribium, berberum, cerasa acida, trochisc. crem. tartari, folia acetosæ, acetosellæ, nitrum ipsum. Indi *Nicol. Monarde teste de reb. Indic. comm.* pilulam pisi magnitudine è tabaco concinnatam peregrinantes in ore mastificant, & integrum quatrimum sine sitis & famis sensu consumunt; eundem fumus hujus effectum præstat è faucium vasis liquidiorum evocans humorem, secundum *Schneiderum*

derum l. 3. catarrh. cap. 14. f. 2. quò irrigantur: narcoticâ verò vi stupefactis faucium nervulis, ut appetentia non percipiatur, operari Augustinus Thonerus non malè colligere videtur l. 2. c. obss. Mea. de catarrh. 3. de stupefacientibus aliis & opiatis idem Platerus suspicatur de appet. defect. curat.

Th. XIV.

Alienum humidum substituunt, vitiosum temperant, abstergunt aqua præsertim frigida in ore detenta & sæpius mutata, herbæ multâ gaudentes humiditate, portulaca, crassula detractâ cuticulâ in aquâ suffocata, folia sedi majoris, lactucæ, ramenta cucurbitæ, melonum, mali persici, glycyrrhiza ἀδινϙ inde dicta, pruna Damascenæ aquâ aliquandiu emollita, & ori inclusa. Avicenna linguæ ipsi aquam instillat, quâ irrigetur, in ventriculum tamen non descendat. Qui pilulis sublingualibus delectantur, tragacanthum in ovi crudi albumine dissolvere, & cum semine cucumerum contrito in formam hanc redigere possunt; mucilagines seminum psyllii, cydonior. aqua hordei, *semperviv.* violar. rosar. fl. papav. rhead. extractæ, succus item cancrorum fluviatilium potenter ita sitim fallere nōrunt. Utrumque exequuntur ex utrisque composita, collutiones oris, gargarismata varia ex aqua *semperviv.* nymph. acetos. rosar. frigida simplici, cum aceto aut lapide prunellæ castigata. Celebre præprimis hocque dignum locò est curiosum siti restinguendæ aptum instrumentum Sancti. Sanctorii comm. in prim. fen. Avicenna. quest. 87. descriptum. Confit ex vitro vel argento in forma amygdali vel lapidis persicorum, foraminibus exiguis undique pervium, quod vel sero lactis, vel succo citri, vel vino granatorum aut liquore quocunque fauces

fauces humectante repletus orique concreditur, ex foraminibus sudoris in morem liquor inclusus paulatim destillat, faucesq; irrigat, imbibit autem liquorem suum instrumentum hoc, si calefactum eidem immergitur.

Th. XV.

Verum enim verò, cum intemperies hæc à variis ex superioribus causis foveatur, & hæ removendæ veniunt, id quod dictu factuque circa extrinsecas facile est. Aer nocivus commodiore permutetur, suavis sine sole ad ripas spirans eligatur, apertis fenestris in conclave inducatur, domesticus aquâ aut herbis refrigerantibus humectantibus per pavimentum sparsis corrigatur; loca subterranea quærantur. Aëri victus correspondeat; laudantur ptisana, olera humectantia, lactuca, spinachia, portulaca intybacea omnia, fructus humidi, poma, pyra, persica, armeniaca, pruna, ficus recentes, rapæ succulentæ, juscula carniū, agninæ, vitulinæ, vervecinæ, gallinarum, præsertim pullorum, multâ cum aqua sine sale parata; aquæ potus, cerevisia tenuis, serum caprinum, vaccinum, oxygala, varia decocta mox indicanda. Sed ne quid nimis; ne ventriculus obruatur, fermentum nimiam aquositate viribus suis exuatur. Adscitis *F. Platerus* etiam vinum porrigit. *Philippus Grunlingius* siti crapulam secutæ, quam nec cerevisia, nec aqua, nec liquor quicumque explere potuit, claretum quod sequitur cum successu præscripsit *cent. 6. curat. 2.* R. flor. rosar. rubr. Mj papav. rhead. Mß. santal. rubr. Ziß infunde aquæ acetos. Hisp. lactuc. card. Mar. cichor. rosar. ana ℥iij. hæc simul ebulliant, post exprimantur & filtrentur. add. syr. è succ. citri, berber. & aq. cinam. q.s. tincturam quoque ex iisdem ferè eundem in scopum oculis & palato blandientem. *l. 6. & l. 3. prætic. Med. p. 3. c. 5. conficit.*

Th. XVI.

Ex pulmonum æstu, asperæ arteriæ, oris exiccatione sitientibus magis aere humidô quàm potu opus est, probanturque præprimis supra laudatæ oris collutiones frequentes; naribus etiam nonnulli flor. violar. purpur. rosar. præsertim albar. nymph. continuò olfaciendos objiciunt. Febrem quæ comitatur sitis, præter jam adducta communia, internum totius sanguinis æstum hujusque causas coercentia desiderat. *Cous 4. de acut. t. 5.* hydromel ad satiem exhibet. Galenus cremorem hordei, decoct. radic. apii extollit. Communiter ferè potum aquæ fontanæ cum syr. aut Julep. violar. paucis guttulis *spir. sulphuris, nitri, vitrioli, vitrioli Martis,* additis permistum præbent: *Nitrum* præparatum facilè omnibus palmam præripit; sed ventriculum nonnullorum judiciô lædere minusque alvi fluxu aut dysenteria præsentē convenire creditur, cujus tum vires tueri potest essentia acetos. cum syrup. viol. ad guttul. 50. 60. in cerevisia aut convenienti vehiculo alio propinata. Oxycratum suum etiam locum invenire potest. vid. *Greg. Horst. cent. probl. Medicin. decad. 5. quæst. 4.* Quidam oleum camphor. aquam sapore, colore, & odore mentitam paravit, & hujus guttulas, 3. in aq. frigidâ ardentissimâ febre cum delirio laborantibus feliciter propinavit, deprædicandum vel hōc nomine remedium, quod sapore omni destitutum etiam delicatissimis offeratur facilè. Decoctum citri Mynsichti, emulsiones ex sem. frig. cum decoct. hordei, eoque, ubi alvi fluxus molestus, chalybeato fieri possunt. Succurrere etiam valent externa, quæ pariter in hepatis, renum, aliorumque viscerum incendiis efficacia sunt, hepati, cordi, renibus, testibus, fronti, temporibus, pulsibus applicita, quorum sæpius ope feliciter se sitim sedasse scribit

bit *Hercules Saxonia*, quàm internis; profunt hic unguentum rosat. infrigid. ceratum santalin. epithemata ex aq. cichor. tarax. sperm. ranar. lactuc. nymph. & similibus c. speciebus. diatr. santal. succo agrest. pro epithem. cord. hepat. sacch. Saturn. & camph. olea viol. nymph. de cucurbit. Manuum & pedum balnea ex convenientibus exstructa, optima sunt; commodè enim intemperiem totius singula sanguinis temperare norunt.

Th. XVII.

Nec inutile est in æstuantis sanguinis impetu coerendo subinde sanguinem mittere exemplò *Rivierij* in retrocessu causæ arthriticæ *loc. cit.* Chirurgia infusoria huc quoque vocari posset, modò de liquore infundendo ad votum constaret. Salsedo sanguinis interdum etiam purgantia mitiora suadet, v. g. dilutum rhab. decoctum fol. senn. Mynsicht. haustum mannæ, vinum passulatum. Diuretica in hac eluenda similiter valent; sicque lixiviosum bilis salem *Sylvius* aqueis diluentibus, & ad vias urinarias abducentibus corrigere, acidis acrimoniam frangere, oleosis obtundere jubet, v. g. emulsionibus oleosis, amygd. seminum oleosor. aliorum, violat. Mynsicht. Scorbuticis præ reliquis decoctum. chin. cum rad. liquirit. & santal. commendat *Timæus lib. 2. epist. 29*, ad satiem bibendum. E ventriculo nidorosi surgentes vapores cruditatum emendationem, acrium nidorolentorum præcipationem, salis alcali saturationem imperant. Potus hic aquæ inter alia vel solius vel aceto mistæ largior concedi potest; commodè nonnunquam etiam vomitus excitatur. Ob inediam, nimias evacuationes, in marasmo aut tabe, si nascitur sitis, victus analepticus, juscula restaurantia sine sale cum seminibus frigidis majoribus, herbis coctis humidioribus alterata in subsidium veniunt. Vinum etiam

tenue, aquosum, aut aquâ dilutum medicinæ magis quàm potus locô cæteris paribus indulgeatur. *Galenus* in emaciatis talibus duo potissimum remedia, lac & balneum laudat 7. m. m. quæ aliis causis peccantibus *Hippocrates* 5. *Aph.* 64. proscribit: modus administrandi circa phthisin, & hecticam apud Practicos ubique obvius est.

Th. XVIII.

Hydropicorum sitis unicum ferè antidotum suum in spir. salis habere dicitur in convenienti liquore exhibito: confert & sal absynth. ad gran. aliquot in aq. sambuc. card. bened. exhibitum, si usum aliquandiu continuaveris. Idem encomium acidis seu esurinis aliis concedendum, nitro vitriolato Myns. Sp. vitrioli coagulato, elixiri propriet. Paracels. vitrioli Myns. & consimilibus jam nominatis. Ex communibus conserva acetosæ, acetosellæ, syrupi horum, acetos. citri & plurium non postremum locum merentur. Saccharata tamen manu, quâ fieri potest, parcissimâ præbeantur. Ita *Cabrolus* se octuagenarium restituisse narrat, qui non nisi salsa comederit, & ne siti obrueretur, salsaturas seu condimenta ex saccharo & aceto cibis miscuerit. *Heurnius* se esu cucumerum acerô conditorum idem obtinuisse scribit. Ex diabete ortô symptomate *Lud. Mercatus* l. 3. de intern. morbor. curat. narcotica & sensum stupefacientia omnibus reliquis præfert; hinc syr. papav. cum aq. hord. malv. vel alth. syrup. de portulac. & necessitate jubente ipsum philonium Romanum propinat; alii opiata alia, ut sensus acrimonia retundatur & somnus conciliatur. Forte enim & hóc sensu sitientibus admodum obdormiscere bonum 5. *aph.* 27. pilulæ de cynogloss. huc referri possunt. Reliquis denique causis debitô occurrendum modô locôque. Sed manum de tabula.